

Minä ja muut

– Roolit ja vuorovaikutus ryhmässä

TU-A1140 Itsensä tunteminen ja johtaminen

14.2.2019 klo 14.15-15.45 TU2

Jari Ylitalo

Luento

Vuorovaikutuksen merkityksestä – miksi muilla ja suhteillamme heidän kanssaan on väliä?

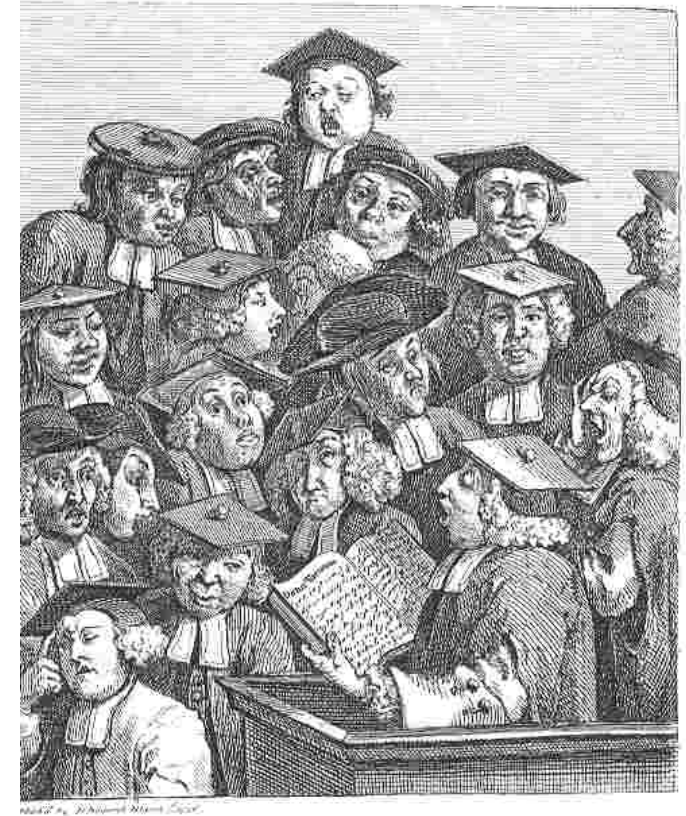
Roolit ja vuorovaikutus – miten pärjäämme suhteissamme?

Omien kokemusten pohtimista ryhmissä

- Muodostetaan neljän-viiden hengen kimppoja

Tavoite:

- Pysähdyttää ja havahduttaa miettimään itseä suhteessa omiin vuorovaikutuskumppaneihin sekä saada ideoita, miten voisi jättää aiempaa enemmän myönteisiä jälkiä muihin

Orientoitumista

Miten tärkeänä pidän muiden kanssa pärjäämistä tulevan työelämäni kannalta asteikolla 1-6 (1= ei ollenkaan tärkeää, 6= erittäin tärkeää)

Miten kiinnostunut ja utelias olen tällä hetkellä luentoa ja sen teemaa kohtaan asteikolla 1-6 (1=en juurikaan, 6=erittäin kiinnostunut)?

Millainen merkitys keskusteluilla ja yhteydellä toisten kanssa minulle on luennoilla asteikolla 1-6 (1= ei ollenkaan merkitystä, 6=suuri merkitys)

Pohdinta I

Mieti hetki omia todellisia vuorovaikutuskokemuksiasi

- Millaisessa tilanteessa/suhteessa/kohtaamisessa olet (ollut) parhaimmillasi? Miksi?
- Millaisessa tilanteessa/suhteessa/kohtaamisessa olet (ollut) mielestäsi huonoimmillasi? Miksi

Keskustelkaa ryhmässä kokemuksista

- Esitelkää itsenne
- Käykää kierros siten, että kukin voi kertoa omastaan

Yhteistä jakamista

Ihmisten välisyyden ja suhteiden merkityksestä – miksi toisilla ihmisillä ja suhteillamme on meille väliä?

Olemmeko olemassa ilman muita? Millä tavalla?

Miksi ulossulkeminen on julmaa?

Merkitysten/kielen sosiaalisuus ja kontekstuaalisuus?

- Onko todellisuutemme erilaista erilaisissa konteksteissamme?
- Saavatko sanat erilaisia merkityksiä eri konteksteissa ja suhteissa?
- Millä tavalla käsityksemme (sosiaalisesta) todellisuudesta rakentuu ja pysyy yllä puheena ja merkityksenantoina muiden kanssa?
- Miten nämä erilaisuudet vaikuttavat käsitykseen itsestämme?

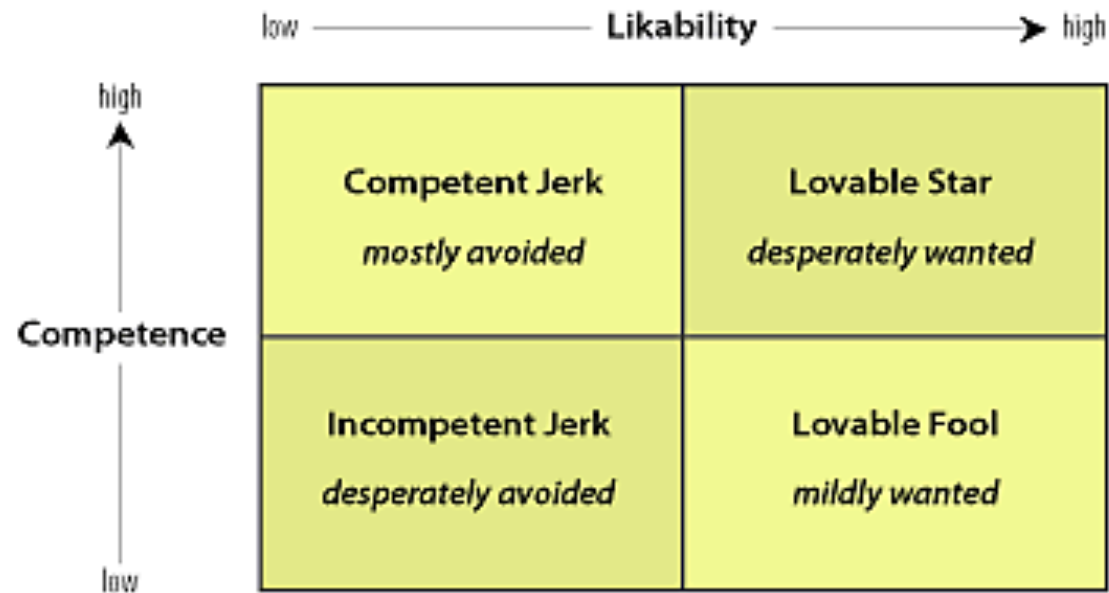
=> Puhumisen ja kohtaamisen tavoillamme on väliä!

- Millaista todellisuutta tuotamme?
- Miten rakennamme suhteita kohtaamisissa?
- Jäävätkö ihmiset plussan puolelle kohtaamisissa kanssani?

Kohtaamisten ”nelikenttä”

Competence vs. likability

(Casciaro, T. & Sousa Lobo, M. (2005) Competent Jerks, Lovable Fools, and Formation of Social Networks *Harvard Business Review*, June)

Arjen roolit vuorovaikutuksen kehyksinä

Sosiaalinen rooli

- ”Sosiaaliset roolit kuvaavat asemaa, työtehtävää tai suhdetta ihmisten välisissä verkostoissa. Ne ovat stereotyyppioita, joihin liittyy mielikuvia ja odotuksia tietyn tyyppisestä käyttäytymisestä”
- Esim. isä, opettaja, poliisi, pappi, alainen, esimies

Psyykinen rooli

- ”Kuvaavat henkilön omaksumaa/valitsemaa yksilöllistä tapaa toimia ja käyttäytyä sosiaalisissa rooleissaan vuorovaikutuksessa”
- Psyykkiset roolit ovat jokaiselle omanlaisia ja ne ilmenevät erilaisina eri vuorovaikutussuhteissa ja -tilanteissa

(Ristikangas ym. 2008)

Esimerkkejä sosiaalisista ja psyykkisistä rooleista

Sosiaalinen rooli	Psyykinen rooli
esimies	kärsimätön kuuntelija nopea edistäjä sitkeä suojelija
alainen	kriittinen totuudentorvi rento kaveri itsekäs sooloilija
asiantuntija	kaikkietävä automaatti hiljainen puurtaja joustamaton yhteistyökumppani
isä	ailahteleva kohtaaja väsynyt rajojen asettaja sarkastinen humoristi
puoliso	oppinut palvelija itsekäs sulkeutuja luova rentouttaja

Roolien ja käyttäytymisen dynamiikasta

Psyykkiset roolimme ovat tilanne- ja suhdesidonnaisia

Omat ja toisten tietoiset ja tiedostamattomat odotukset/ideaalit vaikuttavat rooleihimme ja käyttäytymiseemme

Roolit ja käyttäytyminen ovat vastavuoroisia – syntyy rooleja ja vastarooleja

Roolit voivat olla ali-, yli- tai sopivasti kehittyneitä. Joskus myös puuttuvia.

Pohdinta II

Palaa ensimmäisessä keskustelussa miettimiisi vuorovaikutustilanteisiin

- Millaisessa sosiaalisissa rooleissa olit?
- Miten kuvaisit omaa psyykkistä rooliasi tilanteissa?

Keskustelkaa ryhmässä mietteistä

- Käykää kierros siten, että kukin voi kertoa omastaan

Yhteistä jakamista

Mahdollisuus muutokseen – pystymmekö ottamaan uusia rooleja?

Roolin ottaminen ja saaminen

- Osaanko ja uskallanko toimia toisin?
- Sallitaanko minulle erilainen rooli ja käyttäytyminen?

Omien roolien tunnistaminen ja tunnustaminen keskeistä

”Kannattaa mieluummin lihottaa kuin laihduttaa”

- Häiritsevistä käyttäytymisistä on usein vaikea päästä eroon pyrkimällä pääsemään siitä eroon, toimivampaa voi olla rakentaa toivotusta käyttäytymisestä entistä vahvempaa

Palaute ja keskustelu odotuksista ja kokemuksista on hyvä ensimmäinen askel

Pohdinta III

Mieti omia keskeisiä vuorovaikutussuhteitasi

- Millä tavalla voisit erilaisella roolinotolla tehdä vuorovaikutuksesta vielä toimivampaa ja antoisampaa ?
- Voisitko esim. olla aiempaa uteliaampi ja kysyvämpi toisten ajatusten ja kokemusten suhteen?

Keskustelkaa ryhmässä mietteistä

- Käykää kierros siten, että kukin voi kertoa omastaan

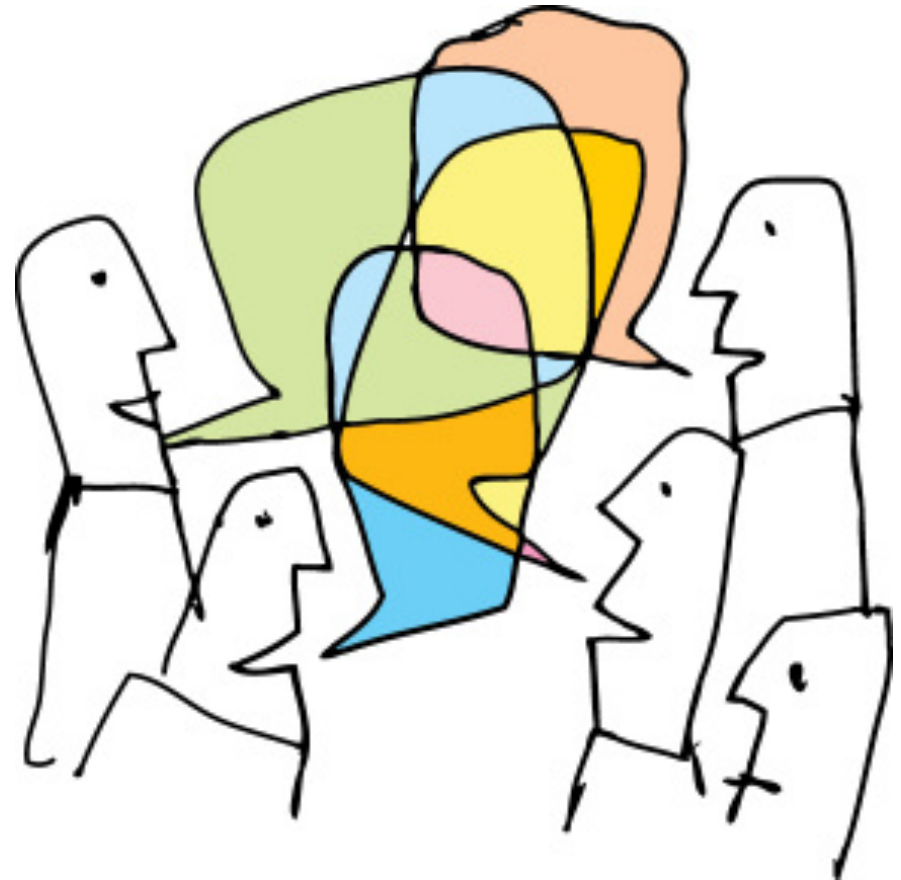
Yhteistä jakamista

Keskustelua lopuksi

Arvioikaan ryhmässä keskustelujen aikana otettuja ja koettuja rooleja
Tehkää kierros, jossa kukin kertoo oman tulkinnan roolistaan ryhmässä ja toiset voivat kertoa havainnoistaan
Pyrkikää arvostavaan keskusteluun

Yhteistä jakamista

Loppukysymykset

Havahduttiko luento miettimään omia vuorovaikutussuhteita?

Sainko ideoita miten voisin jättää aiempaa enemmän myönteisiä jälkiä vuorovaikutuksessani?

Kirjallisuus

Ristikangas, Aaltonen & Pitkänen (2008)

Asiantuntijasta esimies – Innostusta ja arvostusta esimiestyöhön